

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

УДК 316.42:752

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.58.1>

БЕЗПЕКА ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ В МОДУСАХ ЕКЗИСТЕНЦІЙНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА ФЕНОМЕНОЛОГІЇ

Валерій Ананійн

*Інститут спеціального зв'язку та захисту інформації
Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського», Спеціальна кафедра,
вул. Верхньоключова, 4, 03056, м. Київ, Україна*

Віктор Горлинський

*Інститут спеціального зв'язку та захисту інформації Національного технічного університету
України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»,
Науково-дослідний центр,
вул. Верхньоключова, 4, 03056, м. Київ, Україна*

У статті досліджено феноменологічні основи людської свідомості, поведінки і діяльності як регулятивні засади збереження життя і людського існування. На ґрунті феноменологічних ідей Е. Гуссерля, М. Гайдеггера, Н. Гартмана, К. Ясперса та ін., показано, що загальний смисловий контекст екзистенційної безпеки як феномена свідомості, утворюється на підставі з'ясування смислових значень вихідної категорії «безпека», стосовно існування людства. Феноменологічний зміст екзистенційної безпеки синтезується внаслідок переживань, викликаних загрозою життєвому світу, які супроводжуються утворенням у свідомості ціннісного вакууму. Домінанта «побоювання», занепокоєння небезпекою, генерує імпульс активності у формі «турботи», спрямований на збереження життя, що долає ціннісну кризу свідомості. У критичних, екстремальних умовах такі процеси можуть ініціювати або утворення феномена «відповідальності» за безпеку життя і майбутнє існування, чи панічний стан і афекти, відповідно до рівню усталеності/вразливості свідомості та її аксіологічного наповнення. Отже, однією з культурологічних передумов збереження людського існування постає співвіднесеність цілей діяльності із життєвими смислами буття людини, відбитими у вищих, універсальних, позачасових цінностях. Переосмислення проблеми безпеки суспільства, як питання збереження життєвого світу в контексті сучасної феноменологічної рефлексії, відкриває перспективи подальших наукових досліджень в сфері ментальних і аксіологічних засад функціонування і розширення простору безпеки в Європі, розроблення соціокультурних методів та гуманітарних процедур практичного розв'язання кризових проблем сучасного світу.

Ключові слова: екзистенційна безпека, екзистенційні загрози, життєвий світ, інтенціональність, існування, смислові значення, універсалістські цінності, феноменологічний підхід.

Постановка проблеми. Осмислення науковцями проблем, що загрожують людському існуванню, надає підстави характеризувати сучасний стан глобалізованого суспільства як «поріг апокаліпсису», якій відбиває критичне наближення людства до світової ядерної війни [1]. Кризовий стан, в якому опинилося сучасне суспільство і необхідність збереження світу від катастрофи, висуває потребу переосмислення ключових регулятивних засад утримання мирного співіснування різноманітних культур, етносів і спільнот, попередження і запобігання світової ядерної війни.

Аналіз небезпечного стану глобалізованого світу здійснюється, переважно, у контексті досліджень екзистенційної безпеки, як запитання про імовірність і можливості збереження людського існування. Ключовою особливістю екзистенційної безпеки, як феномена людської свідомості, постає інтенція до збереження стійкості життєвого світу. Саме турбота про збереження цілісності світу як умови майбутнього, передбачає звернення до буття, що вбирає у собі смисли всієї повноти існування, зауважує фундатор екзистенціалізму Мартін Гайдеггер [2, с. 8-12]. Осмислення людських можливостей утримання світу від світової ядерної війни, особливо в умовах розпалювання військово-політичної кризи у світі, набуває ключового значення у збереженні буття. Потребу у застосуванні феноменологічного підходу до аналізу безпеки існування людства, зумовлено також обставиною, що зміст теоретичних знань про безпеку у домінуючій формі – теорії національної безпеки, не охоплює всіх можливих методологічних засобів рефлексії екзистенційних загроз, ментальне джерело запобігання яких, приховано саме у свідомості.

Дослідження розвитку ідеї екзистенційної безпеки дозволяє зауважити, що ментальними передумовами загроз людському існуванню постає людське мислення, позбавлене глибинних, універсалістських життєвих і гуманістичних ціннісних основ [3]. Це зумовлює необхідність вивчення феноменологічних засад екзистенційної безпеки як феномену людської свідомості у контексті пріоритетів, що передбачають збереження людського існування в майбутньому. У такому ключі, парадигма екзистенційної безпеки збагачується знаннями про утворення загроз існуванню цивілізації як феноменологічної проблеми, що передбачає звернення до внутрішнього світу, життєвих смислів, ціннісних орієнтацій та моральних імперативів активності людини. Розв'язання проблем екзистенційної безпеки, внаслідок застосування феноменологічного інструментарію, стає можливим на підставі актуалізації вищих, позачасових ціннісних пріоритетів та життєвих смислів існування людства як принципів регулятивних засад людської свідомості, поведінки і діяльності [4;5]. *Отже, метою статті є дослідження феноменологічних основ функціонування екзистенційної безпеки як феномену свідомості, з'ясування значущості регулятивних засад свідомості у збереженні існування людства.*

Розробка наукової проблематики. Методологічною основою застосування феноменологічного аналізу до проблематики збереження людського існування послугували ідеї Едмунда Гуссерля і Мартіна Гайдеггера [2; 6; 9]. Як теоретичні основи розроблення феноменологічного змісту екзистенційної безпеки застосовано концепти, викладені в працях Н. Гартмана, Ж.-Ф. Ліотара, П. Тілліха, В. Франкла та К. Ясперса [7-12]. Різноманітні аспекти розвитку феноменологічної філософії в Україні, актуальність феноменологічних досліджень, в умовах екзистенційних випробувань на тлі російсько-української війни, висвітлювали Є. Бистрицький, О. Васильєв, А. Єрмоленко, Є. Мулярчук, Н. Хамітов та ін. [3-5; 15-17; 19]. Аналіз праць дозволяє зауважити, що використання феноменологічного підходу до дослідження безпеки як феномену свідомості дозволяє доповнювати усталені знання про безпеку аксіологічними, смисловими і емотивними аспектами, що збагачують можливості з'ясування джерел загроз та засобів їх запобігання, які кореняться в людській свідомості.

Виклад основного матеріалу. Звертаючись до засад застосування феноменологічного підходу до аналізу безпеки існування людства, необхідно акцентувати увагу на сутності поняття «феноменологія», що на переконання М. Гайдеггера, відображає принцип спрямованості пізнання «до самих речей» в їх основі [2, с. 27]. Таке звернення до першооснов стає можливим внаслідок *інтенціональності*, – фундаментальної властивості свідомості – завжди бути націленою на певний об'єкт пізнання та відповідність йому [6, с. 235-237]. Завдяки інтенціональності, феноменологія набуває своєї головної риси, що

відтворює спрямованість на виявлення сутності як безпосередньо даного у свідомості, що має передувати будь-якій науковій тематизації, зауважує Ж.-Ф. Ліотар [7, с. 8-9]. З погляду на роль і значущість, інтенціональність, за поглядами М. Мерло-Понті, являє собою прояв фундаментального ставлення людини до світу. Необхідність звернення до феноменології зумовлено її зорієнтованістю на виявлення сутностей, як первинних даних свідомості або «ейдосів», що уможливорює розуміння глибинних смислів людського існування. У такому контексті феноменологія, за Ж.-Ф. Ліотаром, розглядається як ейдична наука регіону свідомості, що фундує будь-які форми можливих теорій [7, с. 17-20]. Отже, застосування інтенціонального аналізу до аналізу проблем екзистенційної безпеки, допомагає з'ясувати глибинне значення і смисл людського існування як референтних онтологічних критеріїв оцінки безпекової діяльності.

Необхідно відзначити, що центральною сенсоутворювальною категорією феноменології, внаслідок застосування якої, безпека набуває значущості як прояв людської свідомості, є поняття *феномену*. За М. Гайдеггером, поняття феномену несе у собі сенс як «само-по-собі-собі-показує» очевидне, суще, яке не тотожно поняттю «явища», що лише посиляє до прихованого сущого [2, с. 28-30]. Феномен, на відміну від явища, яке повідомляє про щось, безпосередньо вказує сам на себе. Характеризуючи феноменальні явища, Н. Гартман зазначає, що реальність виступає безпосередньо в емоційних трансцендентних актах, а не у формах раціонального пізнання. До них мислитель відносить: акти сприйняття та переживання, викликані включенням реальності у внутрішній стан людини; акти передбачення – надія, страх, занепокоєння; спонтанні акти – жага, бажання, воля, як прояв ініціативи самої людини до взаємодії з реальністю [8]. Тому, застосування феноменологічного методу до вивчення проблематики безпеки людського існування, потребує врахування людського виміру, домінанти людського у людині.

Іншою принциповою вимогою використання феноменологічного підходу до досліджень проблематики екзистенційної безпеки, є апеляція до методу «*epoche*», обґрунтованого Е. Гуссерлем. Цей метод потребує адекватної феноменологічної редукції предмету як явища свідомості та передбачає тотальну зміну пізнавальної установки. [6, с. 82, 238-262]. Відмова від канонічних шаблонів, стандартів, трафаретів, жорстких настанов, дистанціювання від ідеологічної та спекулятивної мотивації доцільністю, постає іманентною ціллю застосування феноменологічної редукції до проблематики безпеки існування людства. Наслідком застосування методу має бути перехід до «трансцендентної позиції» з актуалізацією позачасових життєвих смислів як ментальної основи розуміння і розв'язання питань збереження людського буття. Отже, звернення до методу «*epoche*», обґрунтованого Е. Гуссерлем, до аналізу проблем екзистенційної безпеки має втілювати сталу апеляцію феноменології до безпосереднього інтелектуального споглядання на проблематику збереження існування людства.

Важливою методологічною вимогою феноменологічного підходу до вивчення безпеки людського існування є *семантичний аналіз*, спрямований на виявлення сутнісного зв'язку між розумом і сущим, відповідності значення і сенсу як прояву «союзу мови та буття». За М. Гайдеггером, мова, і є «дім буття», адже «буття говорить всюди і завжди через людську мову». Згідно з традиціями феноменології, при аналізі змісту безпеки існування як феномена свідомості, потрібно з'ясувати його вербальне значення, смислову спрямованість психічних переживань, оцінку значущості та сам предмет, на підставі його змісту. Необхідність розкриття вербального значення і смислів феномену «безпека», спричиняється базовим положенням феноменології про зв'язок мислення зі здатністю до мовної діяльності.

Семантичний аналіз поняття «екзистенційна безпека» здійснюється авторами як з'ясування смислових значень вихідної категорії «безпека», стосовно «існування людського роду», що утворює загальний смисловий контекст номінації «екзистенційна безпека». Протягом історії, уявлення про безпеку, як турботу і піклування, спрямоване на попередження захисту життя від загроз, змінювалися та оновлювалися. З часом, розуміння безпеки, що містило первинні смисли піклування та відбивалося у поняттях “здорового глузду”, стає об'єктом раціоналізації, інтерпретації та закріплюється у тлумачних словниках. Термін «безпека», відповідно до Словника української мови, тлумачиться як стан, коли кому-, чому-небудь ніщо не загрожує [16]. Слово «безпека» утворюється з заперечного прикметника «без» та основи – іменника «пека», і пов'язано з дієсловом «пекти» [17, с. 163]. У свою чергу, дієслів «пекти», тлумачиться, переважно, як похідне від імені старослов'янського божества «Пек» і ототожнюється з пеклом [18, с. 328]. Поняття «безпека», в наведеному тлумаченні, зберігає сучасне розуміння слова – як заперечення загрози.

Загальним для розуміння смислу безпеки в словниках різноманітних мов, зберігається тлумачення через зіставлення з загрозою для життя, здоров'я людини, спільноти; можливих негативних наслідків її порушення; зазначення безпеки як важливої людської цінності. «Безпека» переважно характеризується такими ознаками як надійність, схоронність, відсутність загрози. У практиці міжнародних відносин для позначення явищ у сфері забезпечення національної, регіональної або глобальної безпеки в документах і публікаціях застосовується англomовне поняття «security», сенс якого походить від поняття «sure» – (з англ. піклування, турбота).

Іншою методологічною умовою застосування феноменологічного підходу до розуміння екзистенційної безпеки, за Е. Гуссерлем, є відрізнєння у феномені безпеки, двох взаємопов'язаних складових. Це – «*ноема*» (з грец. думка), що розуміється як суть того, що переживається та «*ноезис*» (з грец. мислення), що розглядається як процесуальна складова акту мислення, тобто, схоплювання та фіксація суті феномену безпеки в потоці переживань. Таким чином, доповнення актуальних смислів безпеки – «*ноеми*», переживаннями, смисловими контекстами способів збереження існування людського роду, тобто, – «*ноезисом*», утворює загальний потенційний обрій осмислення екзистенційної безпеки. На основі напрацювань Е. Гуссерля в «Ідеях до чистої феноменології», утворення змісту феномена безпеки – «ноезису», можна уявити як конституювання смислів і значущості безпеки, навколо феномену «піклування» або «турботи» в модусах побоювання і занепокоєння. Актуалізація феномену безпеки в свідомості відбувається в наслідок переживання почуттів жаху, страху, загрози, небезпеки, стурбованості або тривоги, зумовлених безпосереднім переживанням чи минулим досвідом [9, с.191-211].

Вивчення семантичного змісту феномену «безпека», дозволяє зробити висновок, що сенс *турботи* про збереження життя, закладений у його основу, передбачає глибинний смисловий зв'язок між ставленням до життя, безпекою людини та її буттям. Адже «турбота», за М. Гайдеггером, – це «екзистенційно-онтологічний осново-феномен» людського буття, що дозволяє виявити його сенс. Як вихідна структурна цілісність, турбота знаходиться екзистенційно-апріорно до будь-якої присутності [2, с. 192-195] і пов'язана з феноменами «занепокоєність» і «побоювання», як модусами прояву феномена турботи [2, с. 55-57]. Фундується модус «побоювання» такими феноменами, як жах, страх, тривога, тощо. Стає зрозумілим, що феномен «турбота» являє собою екзистенційну основу людського існування в модусі повсякденності. Проте феномени «побоювання» і «занепокоєність» виявляються передумовою актуалізації турботи про безпеку в модусі усталеності життєвого світу в межовій, кризовій ситуації.

Онтологічний зміст наведених феноменів як екзистенціалів, був розкритий Паулем Тілліхом [10]. Тривогу мислитель розглядав як переживання людиною власної кінцевості, як екзистенційне усвідомлення «небуття». Стан тривоги полягає в побоюванні, усвідомленні людиною своєї нездатності зберегти власне буття і лежить у глибині всякого страху. Супроводжується тривога, на думку П. Тілліха, втратою екзистенційних орієнтирів [10, с. 36-37]. На відміну від тривоги, екзистенціал «страх» має конкретний об'єкт, конкретну загрозу і тому містить *конструктивний початок* як мобілізуюча реакція свідомості на загрозу в модусі занепокоєння або стурбованості.

Отже стає зрозумілим амбівалентний вплив на свідомість двох протилежних мотиваційних потоків. З одного боку, – це негативно забарвлені переважання відчуття загрози для нормального життя, здоров'я або благополуччя, що викликають інтенції до протидії, застосування сили, агресію або афекти. З іншого боку, – це бажання відновити життєвий порядок, спокій, душевну злагоду, як підґрунтя відчуженості, усталеності та невразливості життєвого світу. Згідно з К. Ясперсом, внаслідок впливу протилежних потоків інтенцій, у свідомості утворюється *«гранична ситуація»* – стійка напруга між зовнішньою реальністю і внутрішнім світом, коли руйнуються підвалини життєвого світу – система життєвих смислів і цінностей. Це особливі крайні ситуації, пов'язані з боротьбою, смертю, випадком, провинною [11, с. 214-216]. Саме цей процес, що викликає у свідомості *«граничну ситуацію»*, опосередковує виникнення стурбованості за збереження життєвого світу як ядра екзистенційної безпеки.

Таким чином, зміст екзистенційної безпеки як феномену свідомості утворюється в потоці переживань, викликаних загрозою існуванню життєвому світу, зумовлює імпульс активності свідомості в модусі занепокоєності. Переживання занепокоєності, у свою чергу, сприятимуть утворенню у свідомості феномена *турботи*, що зумовлює подолання кризової зони свідомості – *«екзистенціального вакууму»*, породженого втратою сенсу життя [12, с. 116-118]. Наслідком цього, може стати формування в свідомості феномена *відповідальності* за збереження життя і майбутнє існування. Проте, в кризових, екстремальних умовах, занепокоєність, може ініціювати не тільки появу феномена турботи за безпеку, як відповідь на виклик життєвого світу, але й панічний стан, афекти, відповідно до стану підготовленості свідомості. Отже, становлення екзистенційної безпеки відбувається в процесі розгортання та збагачення смислів безпеки людського існування, що відтворюють різні сторони її впливу на свідомість та модифікації її форм, згідно з динамікою прояву екзистенційних загроз. Саме тому, однією з передумов збереження людського існування, постає співвіднесеність цілей людської активності із життєвими смислами буття людини, відбитими у вищих, універсальних, позачасових цінностях. Звідси стає зрозумілою *роль ціннісних засад*, як граничних метафізичних підстав людського буття, культурних кодів і регулятивних основ, що зумовлюють конституювання безпекового простору.

Висновки. Завершуючи аналіз феноменологічного змісту безпеки людського існування, доцільно відзначити, що загальний смисловий контекст екзистенційної безпеки як феномена свідомості, утворюється на підставі з'ясування смислових значень поняття «безпеки», стосовно існування людства. Феноменологічний зміст екзистенційної безпеки формується внаслідок переживань, викликаних загрозою життєвому світу. У кризових умовах такі процеси можуть ініціювати або утворення феномена «відповідальності» за безпеку життя і майбутнє існування, або панічний стан і афекти, відповідно до рівню усталеності/вразливості свідомості та її аксіологічного наповнення. Співвіднесеність цілей діяльності із життєвими смислами буття людини, відбитими у вищих, універсальних, позачасових цінностях, постає культурологічною передумовою збереження людського існування.

Зважаючи, що феномен екзистенційної безпеки в умовах війни постає домінуючим чинником свідомості, а сучасна війна уявляється як екзистенційне зіткнення світів у «турботі» за власне існування, екзистенційна аналітика може слугувати одним з шляхів філософського доступу до події війни [13]. Актуальність звернення української філософської думки до аналізу феноменологічних засад екзистенційної безпеки, посилюється небезпеками і загрозами, зумовленими воєнними діями російської федерації проти України [14; 15]. Подальші дослідження феноменологічного змісту безпеки людського існування сприятиме з'ясуванню прихованих соціокультурних механізмів, ментальних і соціокультурних передумов утворення простору світової безпеки.

Список використаної літератури

1. Годинник Судного дня. Що це таке і чому зростає ризик ядерної катастрофи. *BBC, News*, Вашингтон, 23 січня 2024. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c217dn5gdpwo> (дата звернення: 20.11.2024).
2. Heidegger M. *Sein und Zeit*. Max Niemeyer Verlag Tübingen. 1967. 450 S. URL: https://taradajko.org/get/books/sein_und_zeit.pdf (дата звернення: 20.11.2024).
3. Єрмоленко А. М. Дискурс. Комунікація. Моральність: монографія. Київ : Наукова Думка, 2021. 438 с.
4. Ананьїн В., Горлинський В. Розвиток ідеї екзистенційної безпеки у філософії пост-модерну, *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2022. Вип. 1(175). Том 1. С. 35–51. DOI: <https://doi.org/10.35423/2078-8142.2022.1.1.3>.
5. Ананьїн В., Горлинський В. Суспільство ризику: соціокультурний вимір безпеки. // *Мультиверсум Філософський альманах*, 2023. Вип. 2(178). Том 1. С. 34-50. DOI: <https://doi.org/10.35423/2078-8142.2023.2.1.2>
6. Husserl E. *Die Krisis der europäischen Wissenschaften und die transzendente Phänomenologie. Eine Einleitung in die phänomenologische Philosophie. Husserliana: Edmund Husserl Gesammelte Werke 6. Hrsg. von Walter Biemel* (нем.). Nachdruck der 2. verb. Auflage. 1976. 584 S. HB. ISBN 90-247-0221-6. URL: http://philotextes.info/spip/IMG/pdf/husserl_krisis.pdf (дата звернення: 20.11.2024).
7. Lyotard J. Fr. *La Phénoménologie*. Presses universitaires de France, (coll. Que sais.), 1954. 165 pp. URL: https://www.academia.edu/12581528/LA_PH%C3%89NOM%C3%89NOLOGIE_1954 (дата звернення: 20.11.2024).
8. Hartmann N. *Zur Grundlegung der Ontologie*. Berlin : De Gruyter, 1935. 322 S. URL: <https://archive.org/details/zurgrundlegungde0000unse/page/n9/mode/2up> (дата звернення: 20.11.2024).
9. Гуссерль Е. *Ідеї чистої феноменології і феноменологічної філософії*: Кн. перша. Загальний вступ до чистої феноменології / пер. з нім. і комент. В. Кебуладзе. Харків : Фоліо, 2020. 348 с.
10. Tillich P. *The Courage to Be*. Yale University Press, 1952. 197 pp. URL: https://books.google.com.ua/books?id=354FAQAIAAJ&hl=ru&source=gb_book_other_versions (дата звернення: 20.11.2024).
11. Ясперс К. *Психологія світоглядів* / пер. з нім. О. Кислюк, Р. Осадчук. Київ : Юніверс, 2009. 464 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Jaspers_Karl/Psykholohiia_svitohliadiv.pdf (дата звернення: 20.11.2024).
12. Франкл В. *Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі* / пер. з англ. О. Замайської. Вид. КСД, 2004. 160 с. URL: https://bookclub.ua/ru/catalog/books/psychology/lyudina-v-poshukah-spravjnogo-sensu?srsltid=AfmBOoocbF9lJaC_LB1jfnyVuZnb6jE9ZKcWmiD06Rcd1gAb36HARWzb (дата звернення: 20.11.2024).
13. Бистрицький Є. Філософські уроки війни як екзистенційного зіткнення світів. *Круглий стіл «Філософської думки». Війна як соціокультурний феномен. Філософська думка*. 2022. № 3. С. 21. URL: <https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd/article/download/616/578> (дата звернення: 20.11.2024).

14. Васильєв О. Життєтворчість у часи екзистенційних випробувань на тлі повномасштабного вторгнення РФ в Україну. *Вісник Львівського університету*. 2024. Вип. 53, С. 31–37. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.53.4>
15. Мулярчук Є. Укорінення vs викорінення: людяність, справедливість та деколонізація життєвого світу в часи війни. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2023. Вип. 2(178). Т. 2. С. 85–96. DOI: <https://doi.org/10.35423/2078-8142.2023.2.2.3>
16. Тлумачний словник української мови : в 11 т. Київ : Наукова думка, 1970–1980. URL: <http://www.inmo.org.ua/sum.html?wrд=%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B0> (дата звернення: 20.11.2024).
17. Етимологічний словник української мови : в 7 т. Т. 1: А–Г. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наукова думка, 1982. 632 с. URL: http://history.org.ua/LiberUA/EtSIUkrM_1982/EtSIUkrM_1982.pdf (дата звернення: 20.11.2024).
18. Етимологічний словник української мови : в 7 т. Т. 4 : Н–П НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наукова думка, 2003. 657 с. URL: http://history.org.ua/LiberUA/EtSIUkrM_2003/EtSIUkrM_2003.pdf (дата звернення: 20.11.2024).

THE SECURITY OF HUMAN EXISTENCE IN THE MODES OF EXISTENTIAL PHILOSOPHY AND PHENOMENOLOGY

Valerii Ananin

*Institute of special communication and information protection
of National technical university of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv polytechnic institute”,
Special Department
Verkhnohliuchova str., 4, 03056, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-4786-0011>*

Viktor Horlynskyi

*Institute of special communication and information protection
of National technical university of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv polytechnic institute”,
Scientific Research Center
Verkhnohliuchova str., 4, 03056, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-1190-5991>*

The article explores the phenomenological foundations of human consciousness, behavior, and activity as regulatory principles for the preservation of life and human existence. Based on the phenomenological ideas of E. Husserl, M. Heidegger and their followers, it is shown that the general semantic context of existential security as a phenomenon of consciousness is formed on the basis of clarifying the semantic meanings of the initial category “security” in relation to the existence of the human race. The phenomenological content of existential security is constituted as a result of experiences caused by a threat to the life world, which is accompanied by the formation of a value vacuum in consciousness. The dominants of “fear”, “concern” about danger generate an impulse of activity aimed at preserving life, which overcomes the value crisis of consciousness. In extreme conditions, such processes can initiate either the formation of the phenomenon of “responsibility” for the preservation of life and future existence, or a panic state and affects, depending on the level of stability/vulnerability of consciousness. The socio-cultural prerequisite for preserving human existence is the correlation of the goals of human activity with the vital meanings of human existence, reflected in universal, timeless values. Rethinking the problem of social security as a matter of preserving the life world in the context of modern phenomenological reflection opens up prospects for further scientific research in the field of mental and axiological principles of preserving the security space in Europe, the development of socio-cultural methods and humanitarian procedures for practical solutions to crisis problems in the modern world.

Key words: existential security, existential threats, lifeworld, intentionality, existence, semantic meanings, universalist values, phenomenological approach.